

Stručni rad

Značaj učenja poduzetništva u školi

Jasna Colnerič

Osnovna škola Ferda Vesela Šentvid pri Stični, Slovenija

Sažetak

U suvremenom svijetu, gdje su promjene jedina konstanta, poduzetnički duh postaje ključni element uspjeha. Poduzetništvo u školi nije samo podučavanje o osnivanju poduzeća, već prije svega razvoj kreativnosti, inovativnosti i sposobnosti rješavanja problema kod mladih. Poduzetničke vještine korisne su ne samo onima koji žele postati poduzetnici, već i svima koji će se suočavati s brzo promjenjivim tržištem rada. One mladima omogućuju razvoj samostalnosti, odgovornosti i sposobnosti prilagodbe. Također, potiču timski rad, komunikacijske vještine i financijsku pismenost. Unatoč prednostima, postoje i izazovi, poput nedostatka kvalificiranih nastavnika, nedostatka financijskih sredstava za provedbu projekata te ograničenja u postojećem kurikulumu. Rješenje može biti u jačem povezivanju škola s poduzetničkim inkubatorima i poduzećima te u poticanju učenja kroz konkretna iskustva.

Ključne riječi: poduzetništvo u školi, poduzetničke vještine, učenje kroz konkretna iskustva

1. Uvod

Tijekom osnovnoškolskih godina djeca počinju oblikovati svoj ego, postaju svjesna svojih osjećaja i emocija te razvijaju svoj moralni osjećaj i društvene odnose. Stoga temeljni obrazovni proces, koji predstavlja važan dio djetetovog razvoja, treba maksimalno iskoristiti za poticanje poduzetništva te razvoj njegovog/njezinog kreativnog, kritičkog i analitičkog razmišljanja različitih predmeta. Podučavanje poduzetništva i kako postati poduzetnik smatra se dinamičnim procesom promjene kognitivnih mehanizama učenika u pogledu uvjerenja, vrijednosti i stavova, što im omogućuje bolje razumijevanje vlastitih vještina i sposobnosti. Ovaj obrazovni proces sastoji se od nekoliko faza te zajedničkog učenja između nastavnika/instruktor i učenika. Faze procesa su sljedeće: 1) razumijevanje poduzetništva, 2) iskustveno doživljavanje poduzetničkog procesa i 3) učenje kako postati poduzetnik kroz prepoznavanje i iskorištavanje poslovnih prilika. Tijekom ovih obrazovnih faza učenik uči kroz iskustvo, dok nastavnik olakšava proces. Uloga nastavnika je biti facilitator koji podržava razmišljanja učenika te im daje priliku da uče i vježbaju kako biti poduzetnik.

2. Kako se poduzetništvo uvodi u školski sustav?

Poduzetništvo se može uključiti u školski kurikulum na različite načine:

- A) Posebni poduzetnički predmeti – U nekim školama uvedeni su predmeti koji obrađuju osnove poduzetništva, poslovnog modeliranja i inovacija.
- B) Interdisciplinarni pristup – Poduzetničke sadržaje moguće je uključiti u postojeće predmete, kao što su matematika (financijska pismenost), hrvatski jezik (poslovna komunikacija) ili informatika (digitalni marketing).
- C) Praktični projekti – Srednjoškolci i učenici mogu sudjelovati u simulacijama poduzeća, razvijati vlastite proizvode ili usluge i predstavljati ih na sajmovima.
- Č) Suradnja s gospodarstvom – Povezivanjem s poduzećima i mentorima iz prakse, mladi uče iz prve ruke što znači biti poduzetnik. [1]

Poduzetničko obrazovanje donosi brojne koristi, među kojima su poticanje inovativnog razmišljanja i kreativnosti, jačanje samopouzdanja i otpornosti na

neuspjeh, bolja pripremljenost za izazove budućnosti i mogućnosti zapošljavanja, razvoj kompetencija koje su važne u svim profesijama, a ne samo u poduzetništvu. Unatoč prednostima, javljaju se i izazovi poput nedostataka kvalificiranih nastavnika, nedostatka financijskih sredstava za provedbu projekata te ograničenja u postojećem kurikulumu. Rješenje može biti veća suradnja škola s poduzetničkim inkubatorima i tvrtkama te poticanje učenja kroz konkretna iskustva. [2]

Početak 2000-ih godina Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) preporučila je da sve njezine države članice uključe predmete povezane s poduzetništvom na svim razinama obrazovanja. U Meksiku su takvi predmeti bili uključeni samo u srednje škole i na sveučilišta koja nude tehnološke i ekonomsko-administrativne programe. Međutim, Nacionalna udruga sveučilišta i visokoškolskih ustanova (ANUIES, španjolska kratica) provela je 2007. godine istraživanje o suradnji koje je 2009. dovelo do osnivanja neprofitne civilne udruge. [3]

Ova udruga bila je odgovorna za objedinjavanje napora i resursa sveučilišta, privatnog sektora, koji su predstavljali Konfederacija poslodavaca Meksičke Republike (COPARMEX) i Konfederacija industrijskih komora (CONCAMIN), te vlade (koju su predstavljali Ministarstvo javnog obrazovanja (SEP) i Nacionalno vijeće za znanost i tehnologiju (CONACYT)), s ciljem stvaranja gospodarskih koristi kroz poduzetništvo. [3, 4]

Podučavanje poduzetništva i kako postati poduzetnik smatra se dinamičnim procesom promjene kognitivnih mehanizama studenata u smislu njihovih uvjerenja, vrijednosti i stavova, što im omogućuje bolje razumijevanje vlastitih vještina i sposobnosti. Ovaj obrazovni proces uključuje nekoliko faza i zajedničko učenje između nastavnika/instruktoru i studenata. Faze procesa su sljedeće:

1. razumijevanje poduzetništva,
2. iskustvo poduzetničkog procesa,
3. učenje kako postati poduzetnik prepoznavanjem i iskorištavanjem poslovnih prilika.

Tijekom ovih obrazovnih faza studenti stječu znanje kroz iskustvo, dok učitelj usmjerava proces. Uloga učitelja je biti facilitator koji podržava razmišljanja studenata te im pruža priliku da uče i prakticiraju kako biti poduzetnik. Ovaj pristup omogućuje studentima da se okušaju u poduzetničkoj ulozi, vježbaju poduzetničke vještine, kreativno analiziraju situacije i istražuju skrivene aspekte poduzetničkog procesa. Učitelji odabiru i oblikuju poduzetnička iskustva, vode studente te ocjenjuju rezultate. Dio procesa ocjenjivanja uključuje razmjenu zaključaka o stečenom znanju te davanje povratnih informacija za poboljšanje obrazovnog iskustva. [5, 6, 7]

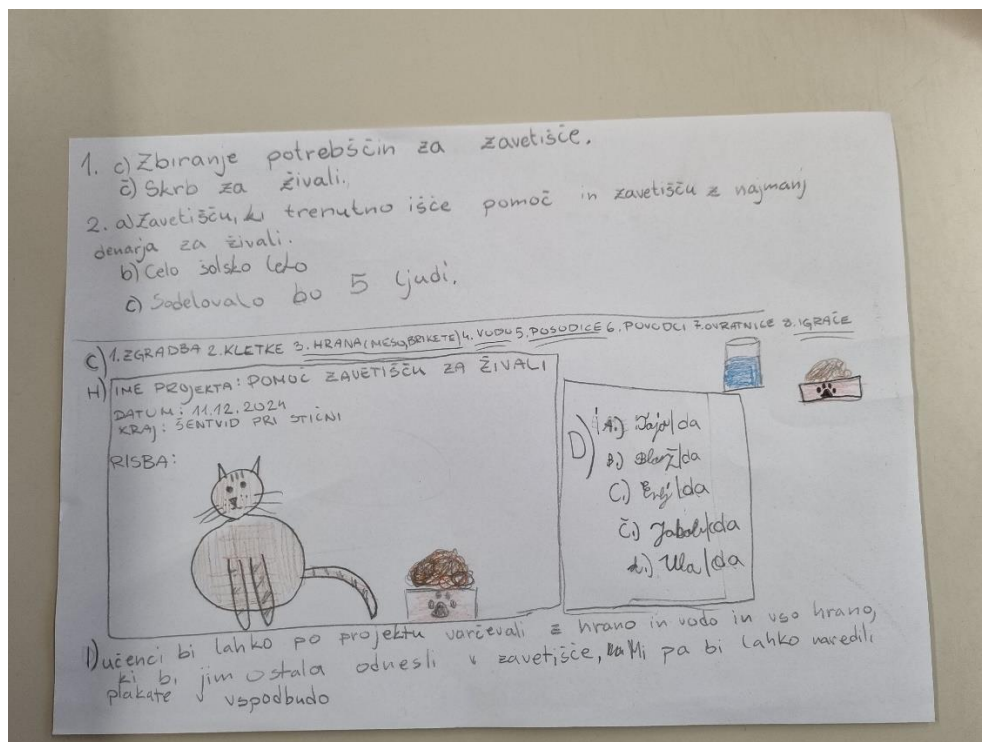
2.1. Utjecaj obitelji na poduzetništvo

Dosljedan nalaz u literaturi o poduzetništvu jest da roditeljski utjecaj oblikuje djetetov izbor da postane poduzetnik. Lindquist et al. zaključuju da „imati poduzetnika za roditelja povećava vjerojatnost da će dijete završiti kao poduzetnik za 30 %–200 %“. Na važnost roditeljskog utjecaja ukazuju i dokazi da „zajedničko okruženje braće i sestara“ može objasniti do 45 % varijacija u poduzetništvu. Drugo otkriće je da Mishkin utvrđuje da prisutnost sina smanjuje prijenos samozapošljavanja s oca na kćer, budući da očevi posvećuju više energije samozapošljavanju svojih sinova. To odražava dokaze da roditeljski utjecaj utječe na stavove koji predviđaju poduzetništvo, uključujući sklonost autonomiji, natjecateljskom duhu, preuzimanju rizika i snalažljivosti. Djeca pažljivo promatraju, oponašaju i usvajaju ponašanja i stavove svojih roditelja. Osnovna pretpostavka je da broj braće i sestara u obitelji utječe na resurse koje roditelji mogu posvetiti svakom djetetu. [8]

2.2. Suradnja sa Slovenskim poslovnim klubom

U Klubu slovenskih poduzetnika, u suradnji s humanitarnom organizacijom Crvena lopta, razvili su projekt Igrivi izazovi, čiji je cilj poticanje poduzetničkog razmišljanja i poduzetnosti među mladima. Igrivi izazovi mladima na zabavan i interaktivan način omogućuju upoznavanje i razvoj ključnih životnih kompetencija, poput upravljanja novcem, rješavanja problema, upornosti, suradnje i komunikacije.

Slika 2: Rad jedne grupe.

Igranje igre *Igrivi izazovi* u razredu sa šestomšlacima bila je iznimna iskustva. Učenici su se aktivno uključili u različite zadatke, gdje su morali pokazati svoju kreativnost, surađivati u grupama i rješavati različite poslovne izazove. Svaka grupa je odabrala svoj projekt, suočila se s pravim izazovima i razvijala ideje za njihovu provedbu. Pri tome su učili o važnim životnim vještinama, poput komunikacije, timskog rada, donošenja odluka i upravljanja resursima. Učenici su bili oduševljeni i motivirani jer je igra bila zabavna, a istovremeno edukativna. Osim toga, imali su priliku isprobati svoje poduzetničke sposobnosti na interaktivan i zabavan način. Takva aktivnost u razredu ne samo da potiče poduzetnički duh, već i razvija ključne kompetencije koje su korisne u svakodnevnom životu.

3. Zaključak

Učenici su se aktivno uključili u igru, gdje su se učili o važnim životnim vještinama, poput komunikacije, timskog rada, donošenja odluka i upravljanja resursima. Učenici su bili oduševljeni i motivirani jer je igra bila zabavna, a istovremeno edukativna.

Značaj igranja igre o poduzetništvu je u tome što mladima omogućuje razvoj ključnih vještina potrebnih za uspješno poduzetničko djelovanje. Takve igre potiču kreativnost, timski rad, rješavanje problema i donošenje odluka u simuliranim poslovnim situacijama. Kroz igru, učenici uče o važnosti financijskog upravljanja, prepoznavanju prilika, riziku i inovativnosti.

Igranje igara o poduzetništvu pomaže mladima u razvoju poduzetničkog duha i motivira ih da razmišljaju o tome kako svoje ideje pretvoriti u uspješne projekte. Osim toga, omogućuje im da uče kroz iskustva i pogreške, što je ključno za razvoj poduzetničkih sposobnosti. Takve igre također potiču suradnju među učenicima, jer često zahtijevaju timski rad, razmjenu ideja i zajedničko rješavanje izazova.

4. Popis literature

[1] Christina Clark, Kate Rumbold. (2006). Reading for Pleasure: A Research Overview. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED496343> (30.9.2024.)

[2] García-Lopez, E. & María de Lourdes Carcamo-Solís (2017). Developing entrepreneurship in primary schools. The Mexican experience of “My first enterprise: Entrepreneurship by playing. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.02.013>

[3] Nabi, G., Lin'an, F., Fayolle, A., Krueger, N., & Walmsley, A. (2017). The impact of entrepreneurship education in higher education: A systematic review and research agenda. *Academy of Management Learning & Education*, 16(2), 277–299. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100266>

[4] Diepolder, C. S., Weitzel, H., & Huwer, J. (2021). Competence frameworks of sustainable entrepreneurship: A systematic review. *Sustainability*, 13(24), 13734. URL: <https://doi.org/10.3390/su132413734>

[5] Martínez-Gregorio, S., Badenes-Ribera, L., & Oliver, A. (2021). Effect of entrepreneurship education on entrepreneurship intention and related outcomes in educational contexts: A meta-analysis. *The International Journal of Management Education*, 19(3), Article 100545. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijme.2021.100545>

[6] Huber, L. R., Sloof, R., & Van Praag, M. (2014). The effect of early entrepreneurship education: Evidence from a field experiment. *European Economic Review*, 72, 76–97. URL: <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2014.09.002>

[7] Hogenstijn, M., & Cuypers C. (2023). The effects of an education program on social and sustainable entrepreneurship for primary school children. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2023.100266>

[8] Hayward, M., Cheng Z., Wang H., & Smythe, R. (2023). Parental influence and the propensity for entrepreneurship: Evidence from the one-child policy. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00428>.